

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน" มีวัตถุประสงค์การศึกษา 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบนต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
3. เพื่อสำรวจพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้ง 7 ชื่อฉบับ ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงกรกฎาคม 2548 การสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย และน่าน และการสำรวจพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ

สำหรับผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังมีรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้ง 7 ชื่อฉบับที่มีความถี่หรือจำนวนครั้งและพื้นที่มากที่สุด คือรูปแบบข่าว รองลงมาคือ คอลัมน์สุขภาพ ตามด้วยคอลัมน์อื่นๆ บทความ และบทบรรณาธิการ ตามลำดับ ยกเว้น พื้นที่ของคอลัมน์อื่นๆ ที่น้อยกว่าบทความ ดังนั้น รวมจำนวนความถี่และพื้นที่ในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพทั้ง 5 รูปแบบมีจำนวนทั้งสิ้น 279 ครั้ง หรือคิดเป็นพื้นที่ 5,875.8 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 4.14 ของพื้นที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ทั้ง 7 ชื่อฉบับ (142,070 ตารางนิ้ว)

หากพิจารณาแยกเป็นรายฉบับ พบว่า การนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์เอกราช ลานนาโพสต์ เชียงใหม่นิวส์ ไทยนิวส์ เสียงเสรีภาพ และไทยแลนด์นิวส์ นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพโดยใช้รูปแบบข่าว มากที่สุด ยกเว้น เม็งราย ที่ใช้รูปแบบคอลัมน์อื่นๆ มากกว่ารูปแบบข่าว ส่วนทางด้านพื้นที่ พบว่า หนังสือพิมพ์ลานนาโพสต์ เชียงใหม่นิวส์ ไทยนิวส์

เสียงเสรีภาพ และไทยแลนด์นิวส์ มีพื้นที่ข่าวมากที่สุด ยกเว้น เอกราช ที่มีพื้นที่ข่าวน้อยกว่า คอลัมน์สุขภาพ เช่นเดียวกับเม็กราย ที่มีพื้นที่ข่าวน้อยกว่าคอลัมน์อื่นๆ

สำหรับรายเรื่องของเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ทั้ง 7 ชื่อฉบับที่มีความถี่หรือจำนวนเรื่องและพื้นที่มากที่สุด คือ เรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพกิจกรรมรณรงค์สุขภาพ และการรายงานข่าวสุขภาพ ตามลำดับ ดังนั้นรวมจำนวนความถี่และพื้นที่ในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพทั้ง 7 รายเรื่อง มีจำนวนทั้งสิ้น 279 เรื่อง หรือคิดเป็นพื้นที่ 5,875.8 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 4.14 ของพื้นที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ทั้ง 7 ชื่อฉบับ (142,070 ตารางนิ้ว) พบว่า หนังสือพิมพ์ลานนาโพสต์ ไทยแลนด์นิวส์ นำเสนอเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ ยกเว้น เสียงเสรีภาพที่นำเสนอเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพ จำนวนเท่ากับเรื่องการรายงานข่าวสุขภาพ แต่พื้นที่น้อยกว่า ขณะที่เอกราช เชียงใหม่นิวส์ นำเสนอเรื่องกิจกรรมรณรงค์สุขภาพ มากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ ส่วนไทยนิวส์ นำเสนอเรื่องการรายงานข่าวสุขภาพมากที่สุดด้านจำนวนและพื้นที่ และเม็กรายนำเสนอเรื่องการรายงานผลการวิจัยมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่

ส่วนรูปแบบและเนื้อหา พบว่า หนังสือพิมพ์ลานนาโพสต์ และเชียงใหม่นิวส์ใช้รูปแบบข่าวในการนำเสนอเรื่องกิจกรรมรณรงค์สุขภาพมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ ส่วน ไทยนิวส์ เสียงเสรีภาพ เม็กราย และไทยแลนด์นิวส์ ใช้รูปแบบข่าวนำเสนอเรื่องการรายงานข่าวสุขภาพมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ ทางด้านรูปแบบบทความ หนังสือพิมพ์เอกราช ลานนาโพสต์ เชียงใหม่นิวส์ ไทยนิวส์ และไทยแลนด์นิวส์ ใช้รูปแบบบทความนำเสนอเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ ยกเว้น เชียงใหม่นิวส์ ที่มีพื้นที่น้อยกว่าบทความที่ การแสดงความคิดเห็นในประเด็นสุขภาพ ส่วนเอกราชใช้รูปแบบบทความนำเสนอเรื่องรายงานสุขภาพปัญหา สิ่งแวดล้อม มากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ ในขณะที่ เม็กราย ใช้รูปแบบ บทความนำเสนอเรื่องรายงานผลการวิจัยมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ และเสียงเสรีภาพเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ชื่อฉบับเดียวที่ไม่มีกรนำเสนอเนื้อหา ด้านสุขภาพในรูปแบบบทความ บทบรรณาธิการและคอลัมน์อื่นๆ

ขณะที่คอลัมน์สุขภาพ พบว่า หนังสือพิมพ์ลานนาโพสต์ เชียงใหม่นิวส์ ไทยนิวส์ เสียงเสรีภาพ เม็กราย และไทยแลนด์นิวส์ ใช้รูปแบบคอลัมน์สุขภาพในการนำเสนอเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ ในขณะที่ เอกราช ใช้คอลัมน์สุขภาพนำเสนอเรื่องกิจกรรมรณรงค์สุขภาพมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ นอกจากนี้ รูปแบบบทบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์เอกราช เชียงใหม่นิวส์ ไทยนิวส์ และเม็กราย

ใช้รูปแบบบทบรรณาธิการนำเสนอเรื่องบทวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นในประเด็นสุขภาพมากที่สุด ทั้งจำนวนและพื้นที่ ส่วนลานนาโพสต์ ใช้รูปแบบบทบรรณาธิการนำเสนอเรื่องกรรณายงานข่าวสุขภาพมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ หนังสือพิมพ์เอกราช และเชียงใหม่นิวส์ ใช้รูปแบบคอลัมน์อื่นๆ นำเสนอเรื่องกิจกรรมรณรงค์สุขภาพและบทวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นในประเด็นสุขภาพจำนวนเท่ากัน แต่พื้นที่ เรื่องกิจกรรมรณรงค์สุขภาพมากกว่า ในขณะที่ลานนาโพสต์ และ ไทยแลนด์นิวส์ ใช้รูปแบบคอลัมน์อื่นๆ นำเสนอเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ และเม็กราย ใช้รูปแบบคอลัมน์อื่นๆ นำเสนอเรื่องรายงานผลการวิจัย มากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่

ส่วนความคิดเห็นของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย และน่าน สามารถสรุปได้ดังนี้

ในภาพรวมของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทั้ง 7 ชื่อฉบับ แสดงความคิดเห็นต่อการพิจารณา คัดเลือกประเด็น เนื้อหาด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น ต้องเป็นประเด็นปัญหาสุขภาพที่เกิดในพื้นที่เป็นหลัก ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และกำลังอยู่ในกระแสความสนใจของประชาชน โดยประเด็น เนื้อหาด้านสุขภาพต่างๆ ที่ส่งมายังกองบรรณาธิการส่วนใหญ่จะมาจาก นักข่าว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลรวมถึงประชาชนด้วย ซึ่งหากประเด็นใดที่ตรงกับองค์ประกอบดังกล่าว บรรณาธิการจะพิจารณาคัดเลือกให้นำเสนอเป็นข่าวหน้าหนึ่ง แต่หากเป็นประเด็นที่กองบรรณาธิการวิเคราะห์แล้วเห็นตรงกันว่าประเด็นไม่มีความสำคัญ หรือจำเป็นเร่งด่วนก็อาจจะพิจารณาให้นำเสนอภายในฉบับแทน โดยจัดให้นำเสนอในรูปแบบบทความ คอลัมน์ และอาจจะพิจารณาให้นำเสนอตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับถัดไปก็เป็นไปได้

ส่วนใหญ่เนื้อหาด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักจะนำเสนอเรื่องสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรคภัยใกล้ตัว หรือโรคภัยที่เกิดในพื้นที่อยู่เสมอๆ กิจกรรมรณรงค์สุขภาพของหน่วยงานต่างๆ นโยบายด้านสุขภาพ ของรัฐบาล และการส่งเสริมสุขภาพทั่วไป ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพตนเอง ครอบครัว และชุมชน อย่างถูกต้อง และเหมาะสม นอกจากนี้ บรรณาธิการยังมีความคิดเห็นตรงกันต่อบทบาทหน้าที่การส่งเสริมสุขภาพนั้นคือบทบาทสำคัญที่นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ให้ข่าวสาร รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพต่างๆ ในพื้นที่ ด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ หน้าที่ในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน รวมถึงการทำหน้าที่

สื่อกลางในการประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงาน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาระบบสุขภาพแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน

สำหรับบุคลากรสาธารณสุขจังหวัด ใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน มีความคิดเห็นตรงกันว่าในปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพมากขึ้น และใช้รูปแบบข่าวมากกว่ารูปแบบอื่นๆ ส่วนแหล่งข่าวที่มาจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล เพราะหน่วยงานเหล่านี้จะมีการจัดกิจกรรมรณรงค์สุขภาพ เผยแพร่ข่าวสารต่างๆ เช่น เขียนข่าว หรือบทความ ส่งไปยังสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์อย่างน้อย 2-3 เรื่อง นอกเหนือจากนี้แหล่งข้อมูลของหนังสือพิมพ์อาจจะนำมาจากสื่ออื่นๆ เช่น นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เอกสารต่างๆ โดยจะเขียนเรียบเรียงใหม่ให้สั้น กระชับ และอ่านเข้าใจง่าย

ทางด้านปัญหาอุปสรรคที่พบคือ ปัญหาขั้นตอนการส่งข่าวหรือบทความของหน่วยงานล่าช้า ข่าว หรือบทความที่จะส่งลงตีพิมพ์ ต้องผ่านความเห็นชอบจากนายแพทย์สาธารณสุข ซึ่งบางครั้งการตรวจสอบ เป็นไปอย่างล่าช้า ทำให้การส่งข่าวลงตีพิมพ์ไม่ทันระยะเวลาที่หนังสือพิมพ์กำหนด (ชลธิชา ชระเชื่อน, สัมภาษณ์) นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักให้ความสนใจทำข่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นหลัก (เรือนทอง ไหมอรินทร์, สัมภาษณ์) และเนื้อหาส่วนใหญ่ที่นำเสนอจะเป็นข่าว หรือ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมขององค์กร มากกว่าจะนำเสนอปัญหาของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเรื่องต่าง ๆ (กนกภรณ์ เจริญภักดี และ ชำนาญ พิเคราะห์, สัมภาษณ์)

ข้อเสนอแนะต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพของหนังสือพิมพ์ควรปรับปรุงวิธีการนำเสนอ เช่น การคัดเลือกประเด็น ชื่อเรื่อง วิธีการเขียน ภาษา รวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข่าว และควรพยายามค้นคว้าหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข่าวอื่น ๆ จะทำให้เนื้อหาครอบคลุมครบถ้วน อย่างไรก็ตาม การนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพที่แหล่งข่าวเห็นว่าสำคัญ บางครั้งกลับไม่ได้รับความสนใจจากหนังสือพิมพ์ เพราะต้องขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบรรณาธิการ นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถในการเป็นนักข่าวด้านสุขภาพ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรหนังสือพิมพ์ควรส่งเสริมสนับสนุนด้วยเช่นกัน

ส่วนการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีช่วงอายุ 31-35 ปี จบระดับการศึกษา ปวส.ปวช. ประกอบอาชีพ พนักงานเอกชนและมีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท และ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นประจำ โดยอ่านเนื้อหาสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนานๆ ครั้ง และอ่านในรูปแบบข่าวมากกว่ารูปแบบอื่นๆ

ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อบทบาทการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีปริมาณการนำเสนอมากขึ้น เช่นเดียวกับที่เห็นด้วยต่อบทบาทการรายงานข่าวสุขภาพทำให้รับทราบข่าวสาร สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาสุขภาพในพื้นที่ มาตรการป้องกัน และทำให้ตื่นตัว ระมัดระวังดูแลป้องกันสุขภาพของตนเองมากขึ้นรวมถึงการเสนอบทความ คอลัมน์สุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการเสนอข่าวกิจกรรมรณรงค์สุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์สุขภาพต่างๆ และ เห็นด้วยกับภาษาที่ใช้นำเสนอมีความชัดเจน เข้าใจง่ายและน่าเชื่อถือ

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการกิจกรรมด้านสุขภาพต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการเขียนจดหมายปรึกษาปัญหาสุขภาพ แสดงความคิดเห็นในประเด็นสุขภาพผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ขณะที่มีส่วนร่วมระดับไม่บ่อยมากในการแนะนำขั้นตอนวิธีการดูแลสุขภาพแก่บุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอ การแนะนำสมาชิกครอบครัวเพื่อนบ้านอ่านให้ติดตามอ่านข่าวสุขภาพต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การชักชวนสมาชิกครอบครัว เพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์สุขภาพ ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมระดับปานกลางในการใช้ข้อมูล ข่าวสารเรื่องสุขภาพต่างๆ จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกครอบครัว เพื่อนบ้าน เป็นต้น

การอภิปรายผล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำผลการวิจัยทั้ง 3 ส่วน มาอภิปรายผล ดังนี้ จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้ง 7 ชื่อฉบับ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 4.14 เท่านั้น เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ ทั้ง 7 ชื่อฉบับ ในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับให้ความสำคัญต่อประเด็นเนื้อหาด้านสุขภาพน้อยกว่าประเด็นเนื้อหาอื่น ๆ อันเนื่องมาจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแต่ละชื่อฉบับจะเน้นนำเสนอข่าวที่สอดคล้องกับนโยบายของหนังสือพิมพ์ เช่น ข่าวอาชญากรรม สังคม การเมือง เศรษฐกิจ บันเทิง และโฆษณา ซึ่งเป็นข่าวที่เน้นตอบสนองความสนใจของประชาชนเป็นหลัก ทั้งนี้แม้หนังสือพิมพ์จะมีการกำหนดพื้นที่ตำแหน่งหน้านำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพโดยเฉพาะ หรือ บรรณาธิการมีความคิดเห็นว่าสุขภาพเป็นเรื่องใกล้ตัวประชาชนและส่งผลกระทบต่อสังคมหลายด้าน รวมถึงนโยบายด้านสุขภาพ

ของรัฐบาลหลายเรื่องกำลังอยู่ในความสนใจของประชาชนก็ตามแต่จากการศึกษาจะพบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในปริมาณที่น้อยกว่าเนื้อหาอื่น ๆ

หากพิจารณาทางด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใช้รูปแบบข่าว ในการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพมากกว่ารูปแบบอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Willbur Schramm (1964) ในเรื่องของการใช้ รูปแบบข่าวถือเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร การใช้ รูปแบบข่าวนั้นสามารถให้ข้อเท็จจริง มีความถูกต้อง ทันสมัย และสามารถสร้างความสนใจให้กับ ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ตามธรรมชาติของข่าวจะสร้างความน่าสนใจด้วยวิธีการพาดหัว และเน้นรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ในขณะที่รูปแบบคอลัมน์สุขภาพ บทความ บทบรรณาธิการ และคอลัมน์อื่นๆ บรรณาธิการจะพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาด้านสุขภาพให้ เหมาะสมกับรูปแบบเพราะการใช้รูปแบบต่างๆ ดังกล่าวสามารถสร้างเนื้อหา ให้น่าสนใจแก่ผู้อ่าน ประกอบกับเนื้อหาด้านสุขภาพนั้นอาจจะมี ความเหมาะสมที่จะต้องใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อต้องการมุ่งให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพ หรือ แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ ต่างๆ ที่สร้างความหลากหลายเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ผู้อ่าน

สำหรับเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากที่สุดทั้งจำนวนและ พื้นที่ในลำดับต้นๆ คือ เรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ โดยนำเสนอผ่านรูปแบบคอลัมน์สุขภาพมากที่สุด รองลงมาคือ บทความ และคอลัมน์อื่นๆ อาจ จะกล่าวได้ว่า หนังสือพิมพ์ต้องการมุ่งให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพที่ถูกต้องแก่ผู้อ่าน การอธิบายสาเหตุอาการของโรคภัยต่างๆ ข้อเสนอแนะในการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ เกร็ด ความรู้ หรือวิธีการรักษาอย่างง่าย ๆ ดังนั้น เนื้อหาสุขภาพส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นจึงสะท้อนแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพในด้านการป้องกันและ ควบคุมโรค การวินิจฉัย การ รักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ลัดดา ประพันธ์พงษ์ชัย (2536) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพของรายการโทรทัศน์ และผลงานการวิจัยของฐฎิณฎุฎี หลักชัยกุล (2544) วิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพในนิตยสารเพื่อสุขภาพ พบว่า การนำเสนอเนื้อหา ด้านสุขภาพของรายการโทรทัศน์และนิตยสารเพื่อสุขภาพมุ่งที่การป้องกันและ ควบคุมโรค การวินิจฉัย การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยซึ่งเป็นแนวทางการส่งเสริมสุขภาพดี และผลงานการวิจัยของลักษมี ไชยทองศรี (2541) ที่ศึกษาพบว่า รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ด้านสุขภาพในเชิงวิชาการมักพบในรูปแบบคอลัมน์ประจำต่างๆ และคอลัมน์สัปดาห์ที่เขียน มีอาชีพ เป็นแพทย์ทั้งหมด

รองลงมา คือ เรื่องกิจกรรมรณรงค์สุขภาพ พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ นำเสนอผ่านรูปแบบข่าวมากที่สุดทั้งจำนวนและพื้นที่ สะท้อนให้เห็นว่า บรรณาธิการให้ความ

สำคัญต่อการนำเสนอข่าวกิจกรรมรณรงค์สุขภาพมากกว่าการรายงานข่าวสุขภาพ ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นข้อมูลข่าวสาร สำคัญที่ประชาชนควรได้รับทราบแต่กลับนำเสนอในปริมาณน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลของรัฐ ใช้วิธีการจัดแถลงข่าว การเชิญนักข่าวมาทำข่าว (Media Advocacy) อีกทั้งยังมีบุคลากร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำหน้าที่ในการเขียนข่าว บทความ ส่งไปยังสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ นอกจากนี้ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่อการรณรงค์สุขภาพเป็นประเด็นที่รัฐบาลให้ความสำคัญและกำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน ดังนั้น การนำเสนอข่าวกิจกรรมรณรงค์สุขภาพจะสามารถกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวหันมาให้ความสนใจดูแลสุขภาพตนเอง หรือ เข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพต่างๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้น จึงอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีปริมาณการนำเสนอข่าวกิจกรรมรณรงค์สุขภาพของหน่วยงานภาครัฐมากกว่าการรายงานข่าวสุขภาพ จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาสอดคล้องกับความคิดเห็นของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดส่วนใหญ่ที่เห็นตรงกันว่าการนำเสนอข่าวด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักให้ความสำคัญกับกิจกรรมรณรงค์สุขภาพของหน่วยงานภาครัฐมากกว่าจะให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข่าวความเดือดร้อนหรือการร้องเรียนปัญหาสุขภาพของประชาชนซึ่งเรื่องสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักเป็นข่าวเชิงบวกที่มุ่งสร้างภาพลักษณ์ให้กับหน่วยงานของรัฐเป็นหลัก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ (2546) ที่ศึกษากระบวนการกำหนดวาระด้านสุขภาพของสื่อหนังสือพิมพ์ พบว่า กระบวนการกำหนดวาระเริ่มจากการแย่งชิงความสนใจของคอสมันิสต์ โดย 3 ภาคีหลัก คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่ง ภาครัฐ โดยหน่วยงานสาธารณสุขเป็นหลัก จะใช้วิธีการจัดแถลงข่าว และเชิญนักข่าวมาทำข่าว (Media Advocacy) ในขณะที่ภาคเอกชน จะใช้วิธีการเดียวกันแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สินค้า ส่วนภาคประชาชน จะเรียกร้องความสนใจผ่านกระบวนการร้องเรียนแทน

ดังเช่นการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแต่ละชื่อฉบับ เฉพาะในเดือนเมษายน จะพบว่า หนังสือพิมพ์เน้นเสนอข่าวกิจกรรมรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุช่วงสงกรานต์ของหน่วยงานภาครัฐ ติดต่อกันหลายสัปดาห์เนื่องจากเป็นช่วงเทศกาลสำคัญที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูง หน่วยงานภาครัฐจึงมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ ทำให้หนังสือพิมพ์ตื่นตัว ให้ความสำคัญจัดวาระข่าวสาร (Media Agenda) ในเรื่องดังกล่าวสูงตามไปด้วย แม้จะเป็นช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ตามแต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนับว่ามีส่วนช่วยรณรงค์ให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือปฏิบัติตาม โดยจะเห็นว่าผลของการจัดวาระข่าวสารเรื่องดังกล่าวของสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสื่อมวลชนอื่นๆ มีส่วนช่วยลดอุบัติเหตุช่วงสงกรานต์ใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของปี 2548 มีสถิติน้อยลงกว่าทุกปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์ควรจัดวาระ

เกี่ยวกับการรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุให้สม่าเสมอ และต่อเนื่อง มิใช่มุ่งจัดวาระข่าวสารในช่วงใด ช่วงหนึ่งหรือเฉพาะช่วงเทศกาลสำคัญ เท่านั้น ดังนั้น การกำหนดวาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (Media Agenda) เรื่องดังกล่าวอาจจะเป็นไปตามที่โรเจอร์ และ เดียร์ริง (Roger & Dearing, 1996) กล่าวไว้ว่า การกำหนดวาระข่าวสารด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์อาจจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกำหนดวาระข่าวสารที่มาจากหน่วยงานของรัฐกำหนดขึ้น (Policy Agenda) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบรรณาธิการ หัวหน้าข่าวผู้เขียนคอลัมน์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการคัดกรองเนื้อหาด้านสุขภาพว่าจะนำเสนอเรื่องใด และนำเสนอในปริมาณความถี่มากหรือน้อย

ลำดับต่อมา คือ เรื่องการรายงานข่าวสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีปริมาณการนำเสนอจำนวนทั้งสิ้น 60 เรื่อง หรือ คิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 0.31 เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ ทั้ง 7 ชื่อฉบับ โดยหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ นำเสนอมากกว่าชื่อฉบับอื่นๆ เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันตีพิมพ์ออกจำหน่ายใน 17 จังหวัดของภาคเหนือ ซึ่งสามารถรายงานข่าวสุขภาพที่เกิดในพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียงได้ทันที แตกต่างกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชื่อฉบับอื่นๆ ที่เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ หรือ รายปักษ์ ส่งผลกระทบต่อความสดใหม่ของข่าว เพราะไม่สามารถรายงานข่าวสุขภาพได้ทันต่อเหตุการณ์ ส่งผลให้ประเด็นข่าวสุขภาพที่สำคัญหลายประเด็นได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้นำเสนอภายในฉบับ และมีน้อยครั้งที่ จะได้รับการพิจารณาให้นำเสนอเป็นข่าวหน้าหนึ่ง

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการรายงานข่าวสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นแม้ว่ามีประเด็นข่าวสุขภาพที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกนำเสนอขึ้นหน้าหนึ่งก็ตามแต่มักจะถูกจัดลำดับความสำคัญของข่าวให้อยู่เป็นประเด็น รองจากข่าวหลัก นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์มักนำเสนอข้อมูลด้านเดียวเพราะนักข่าวจะใช้แหล่งข่าวจากหน่วยงานของรัฐ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเท่านั้น เช่น บุคลากรเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และแพทย์ ซึ่งยังขาดการนำเสนอข้อมูลจากฝ่ายประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน หรือได้รับผลกระทบจากโรคภัยต่างๆ ทำให้การรายงานข่าวสุขภาพไม่ครบถ้วนรอบด้าน ละท้อนให้เห็นว่าการทำข่าวด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังคงยึดติดกับหน่วยงานบุคลากรของรัฐ เป็นหลัก โดยไม่พยายามลงพื้นที่ สืบค้นข้อมูลจากประชาชน และ ขาดการเจาะลึก ลงไปถึงต้นตอของปัญหา ดังนั้น เนื้อหาของการรายงานข่าวสุขภาพของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ มีสาระเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและมาตรการป้องกัน แทนที่จะเน้นการรายงานข่าวสารข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ซึ่งสาเหตุที่เนื้อหาของข่าวสุขภาพไม่มีรายละเอียดลึกมากพอ โดยเฉพาะประเด็นข่าวเชิงลบที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐ ผู้มีอิทธิพลนั้นก็ส่งผลกระทบ ให้การทำข่าวไม่ได้รับความร่วมมือจากแหล่งข่าว เช่น การติดต่อขอข้อมูลหรือสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความยุ่งยาก หรือ มีความล่าช้าในการตัดสินใจให้ข้อมูล ทำให้การเสนอ

ข่าวไม่ทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้รับจะเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพทั่วไป เรื่องกิจกรรม และการประชาสัมพันธ์หน่วยงานแทน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำเสนอข่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงหน่วยงาน หรือ ภาพลักษณ์ของจังหวัด ในขณะที่เดียวกันอาจจะมองได้ว่าข่าวสุขภาพมิใช่ข่าวหลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รวมถึง ปัญหาบุคลากร งบประมาณ แหล่งข่าว และระยะเวลาที่มีอยู่จำกัด จึงทำให้เนื้อหาของข่าวสุขภาพขาดความชัดเจน ลึกซึ้ง หากมีการนำเสนอก็จะนำเสนอในภาพกว้างๆ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านเท่าใดนัก

ส่วนรายละเอียดของเนื้อหาด้านสุขภาพอื่นๆ ที่พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีการนำเสนอในลำดับท้ายๆ เช่น การรายงานผลการวิจัยของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีการนำเสนอเนื้อหาผ่านรูปแบบบทความ และ คอลัมน์อื่นๆ มากที่สุด โดยบรรณาธิการ หรือ ผู้เขียนคอลัมน์ จะนำข้อมูลมาจากเอกสาร เว็บไซต์สุขภาพ มาเรียบเรียงเนื้อหาให้กระชับ เหมาะสมกับรูปแบบ ตั้งชื่อเรื่องให้น่าสนใจ และพยายามใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นรายงานผลการวิจัยของสถาบันการแพทย์ สถาบันการศึกษา กระทรวงสาธารณสุขทั้งใน และต่างประเทศ

ทางด้านบทวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นในประเด็นสุขภาพ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักนำเสนอ ในรูปแบบของบทบรรณาธิการมากที่สุด รองลงมาคือคอลัมน์อื่นๆ และ บทความเนื้อหาต้องการมุ่งวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นในประเด็นด้านสุขภาพทั่วไป ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กำลังอยู่ในกระแสความสนใจของสังคมเป็นหลัก มากกว่าที่จะมีการกำหนดประเด็นขึ้นเอง (Media Agenda) โดยจะนำเสนอในภาพกว้างไม่นำเสนอในด้านลึกเพื่อให้ประชาชน ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย

ขณะที่การร้องเรียนปัญหาสุขภาพ พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอผ่านรูปแบบข่าว คอลัมน์อื่นๆ มากที่สุด และพบว่าปริมาณการนำเสนอเรื่องดังกล่าวค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ เพราะการร้องเรียนปัญหาบางเรื่องไม่ได้รับความร่วมมือจากแหล่งข่าว โดยเฉพาะแหล่งข่าวที่เป็นหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นปัญหาทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถนำเสนอปัญหาอย่างต่อเนื่อง หรือหาข้อสรุปให้แก่ประชาชนได้ และการทำข่าวลักษณะนี้ต้องอาศัยนักข่าว ระยะเวลาในการติดตาม ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากแหล่งข่าว และต้องใช้งบประมาณสูง ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาบุคลากร งบประมาณ แหล่งข่าว และระยะเวลา รวมถึง วิจารณ์ญาณการตัดสินใจของบรรณาธิการ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการคัดเลือกประเด็นนำเสนอด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าประเด็นการร้องเรียนปัญหาต่างๆ จะสร้างความสนใจให้แก่ประชาชน ผู้อ่านได้เป็นอย่างดีก็ตาม

ข้อน่าสังเกต ประเด็นการร้องเรียนปัญหาสุขภาพของประชาชน ซึ่งถือเป็นการจัดวาระข่าวสารที่สาธารณะเป็นผู้จัด (Public Agenda) หรืออาจจะเป็นการจัดวาระข่าวสารที่สื่อเป็นผู้จัด (Media Agenda) ก็ตามมักไม่ได้รับความสนใจจากบรรณาธิการเท่าที่ควร โดยเฉพาะการตั้ง

ประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นการตรวจสอบการทำงานโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐ รวมถึง การร้องเรียนปัญหาสุขภาพระหว่างหน่วยงานรัฐ กับประชาชน ดังเช่นจะเห็นจากผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่พบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีปริมาณการนำเสนอเรื่องดังกล่าวค่อนข้างน้อย เพียง 9 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 0.14 เท่านั้น เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ทั้ง 7 ชื่อฉบับ และยังพบอีกว่า ประเด็นการร้องเรียนปัญหาสุขภาพของประชาชนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ มักนำเสนอประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน หรือ ภาคเอกชน กับ ประชาชน มากกว่าจะเป็นประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน

สำหรับการรายงานปัญหาสุขภาพสิ่งแวดล้อมนั้น มีนำเสนอเพียง 7 เรื่อง หรือคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 0.11 เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ทั้ง 7 ชื่อฉบับ พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักจะรายงานข้อมูลเกี่ยวกับความเสียหายของชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การลงพื้นที่ของผู้บริหารหรือ ให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวของรัฐ มากกว่าจะนำเสนอข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับด้านสุขภาพโดยตรง หรือ สนใจติดตามปัญหาสืบเนื่องจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพ หรือ คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในระยะยาวหรือไม่ อย่างไรบ้าง

เมื่อพิจารณาถึงแหล่งข่าวและที่มาของข่าวด้านสุขภาพ พบว่า แหล่งข่าวและที่มาของข่าวมีผลโดยตรงต่อการกำหนดวาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่แหล่งข่าวด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล แพทย์ ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพประชาชน ดังนั้น จึงเป็นแหล่งข่าวหลักที่สามารถให้ข้อมูล ความรู้ ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นต่างๆ ด้านสุขภาพต่อประชาชนได้ดีที่สุด นอกจากนี้ การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพของนักข่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักข่าวต้องอาศัยข้อมูล หรือ ติดตามข่าวสารตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหน่วยงานเหล่านี้อยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันความผิดพลาดและสร้างความเชื่อถือให้แก่ประชาชน

ข้อน่าสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสารด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะพบว่าการจัดวาระข่าวสารด้านการส่งเสริมสุขภาพของหน่วยงานรัฐ (Policy Agenda) มีอิทธิพลต่อการจัดวาระข่าวสารด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างมาก (Media Agenda) ทั้งนี้ อาจจะกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมสุขภาพต่างๆ การเผยแพร่ข่าวสารของหน่วยงานรัฐ เช่น การส่งข่าว บทความ และเอกสารต่างๆ แก่สื่อประจำทุกสัปดาห์นั้นสร้างความน่าสนใจ และความสะดอกด้านข้อมูลให้แก่หนังสือพิมพ์ให้นำเสนอ อีกทั้ง การจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างหน่วยงานรัฐกับสื่อมวลชน ส่งผลให้หน่วยงานกับสื่อมวลชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นจนนำไปสู่การจัดตั้งเครือข่ายสื่อมวลชนด้านสุขภาพ อันประกอบไปด้วยสำนักงาน

สาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล ภาคประชาชน และสื่อมวลชนต่างๆ ดังเช่น สมัชชาสุขภาพของจังหวัดเชียงราย ที่มีองค์กรสื่อมวลชนต่างๆ ในพื้นที่รวมตัวกันทำหน้าที่กระจายข่าวสาร และกระตุ้นประชาชนให้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์สุขภาพต่าง ๆ กับหน่วยงานรัฐ ด้วยเหตุนี้สะท้อนให้เห็นว่า ข่าวสารต่าง ๆ จากหน่วยงานรัฐที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงเป็นไปในลักษณะข่าวสารเชิงบวกมากกว่าเชิงลบเช่นเป็นการตรวจสอบ หรือ วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของหน่วยงานรัฐ

นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าบรรณาธิการจะแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรทำหน้าที่ให้ข่าวสาร ให้ความรู้ และหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานกับประชาชนในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาสุขภาพ ของชุมชนก็ตามแต่จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาสะท้อนให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมุ่งทำหน้าที่ให้ความรู้ มากกว่า ทำหน้าที่ให้ข่าวสาร ในขณะที่การเป็นสื่อกลาง และการเป็นแหล่งแสดงความคิดเห็นนั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ยังทำหน้าที่ได้ไม่โดดเด่น ชัดเจนเท่าใดนัก ดังเช่นจะเห็นว่าการนำเสนอ บทวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น ในประเด็นสุขภาพ การร้องเรียนปัญหาของประชาชน และการกำหนดประเด็นด้านสุขภาพของสื่อ (Media Agenda) พบว่ามีปริมาณการนำเสนอที่น้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่านโยบายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเน้นเสนอข่าวที่ตอบสนองความสนใจของประชาชนเป็นหลัก นักข่าวไม่มีความพยายามที่จะเรียนรู้ หรือ แสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวอื่นๆ การนำเสนอข่าวบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือ ชนชั้นนำในจังหวัด การให้ความสำคัญต่อรายได้ของหนังสือพิมพ์เป็นหลัก เช่น การลดพื้นที่ของข่าวหรือคอลัมน์สุขภาพเพื่อโฆษณา อีกทั้งจากการสังเกตบุคลิก ลักษณะท่าทาง น้ำเสียงการให้สัมภาษณ์ของบรรณาธิการส่วนใหญ่ไม่มีความกระตือรือร้น หรือ แสดงทัศนคติอย่างชัดเจนที่จะพัฒนาปรับปรุงการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพ รวมถึง ยังขาดความจริงใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาบุคลากร งบประมาณ แหล่งข่าว เป็นต้น

สำหรับข้อเสนอแนะของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดซึ่งถือว่าเป็นแหล่งข่าวสำคัญที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีความใกล้ชิดและเชื่อถือมากที่สุดนั้นให้ข้อเสนอแนะแก่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่าควรให้ความสำคัญนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพในรูปแบบบทความหรือคอลัมน์สุขภาพมากขึ้น และกำหนดตำแหน่งหน้าแน่นอน เพื่อเป็นการตอกย้ำ และกระตุ้นประชาชน ผู้อ่านให้ติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ซึ่งจะสามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องสุขภาพชัดเจนดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่พบว่าปริมาณความถี่การนำเสนอบทความ คอลัมน์สุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีการใช้นำเสนอน้อยกว่ารูปแบบข่าว นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรปรับปรุงวิธีการการคัดเลือกประเด็น การตั้งชื่อเรื่อง การใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย การตรวจสอบความถูกต้องของศัพท์เฉพาะและแหล่งข่าว การค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งข่าวอื่นๆ

จะทำให้เนื้อหาครบถ้วน น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถ ในการเป็นนักข่าวด้านสุขภาพก็เป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรส่งเสริมสนับสนุน ด้วยเช่นกัน

ส่วนผลการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านสุขภาพของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่มักอ่านเนื้อหาด้านสุขภาพจากข่าวมากกว่ารูปแบบอื่นๆ และอ่านนานๆ ครั้ง ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่พบว่าหนังสือพิมพ์ใช้รูปแบบข่าวมากกว่ารูปแบบอื่น นอกจากนี้ ประชาชนยังเห็นด้วยว่าปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีปริมาณการนำเสนอเนื้อหาด้าน สุขภาพเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดที่เห็นตรงกันว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพมากกว่าในอดีต และนำเสนอผ่านรูปแบบข่าวมากกว่ารูปแบบ อื่นๆ ขณะเดียวกันประชาชนยังเห็นด้วยต่อการรายงานข่าวสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทำให้ รับทราบข่าวสาร สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาสุขภาพที่เกิดในพื้นที่ มาตรการป้องกันและ ทำให้เกิดการตื่นตัว ระมัดระวังดูแลป้องกันตนเองมากขึ้น รวมถึง การเสนอข่าวกิจกรรมรณรงค์ สุขภาพสามารถกระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์สุขภาพต่าง ๆ และ การนำเสนอบทความ คอลัมน์สุขภาพ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจน เห็นด้วยว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใช้ภาษาอ่านเข้าใจง่าย และ มีความน่าเชื่อถือ ดังนั้น จึงนับว่า บทบาทการรายงานข่าวสาร และ บทบาทการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพของหนังสือ พิมพ์ท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในด้านการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน

ในสถานการณ์มีส่วนร่วมของประชาชน อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า การจัดวาระข่าวสารด้าน สุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (Media Agenda) ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หรือไม่มี อิทธิพลมากพอที่จะผลักดันให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมด้านสุขภาพต่างๆ ดังจะเห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการเขียนจดหมายปรึกษาปัญหาสุขภาพผ่านหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น หรือ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาที่พบว่าการนำเสนอเรื่องบทวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นในประเด็น ด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์มีปริมาณการนำเสนอที่น้อยมากทั้งจำนวนและพื้นที่ จึงสะท้อนให้ เห็นว่าบทบาทการเป็นแหล่งแสดงความคิดเห็น และบทบาทการเป็นสื่อกลางของหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นยังไม่เด่นชัดมากนัก ดังนั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรจะให้พื้นที่สาธารณะแก่ประชาชนใน การร้องเรียนปัญหาต่างๆ (Public Agenda) และ สื่อควรพยายามเป็นผู้จัดวาระข่าวสารด้าน สุขภาพเพิ่มมากขึ้น (Media Agenda) โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการแสดงความคิดเห็น ในประเด็นปัญหาสุขภาพต่างๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชน ผู้อ่านเกิดมุมมองความคิดเห็นที่หลากหลาย และ นำประชาชนไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสุขภาพต่างๆ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ขณะที่ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับไม่บ่อยมากในการแนะนำสมาชิกครอบครัว เพื่อนบ้านติดตามอ่านข่าวสารด้านสุขภาพจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การชักชวนสมาชิกครอบครัว เพื่อนบ้าน เข้าร่วม กิจกรรมรณรงค์สุขภาพต่างๆ และ การแนะนำวิธีการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ แก่บุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอ ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มักนำเสนอประเด็นด้านสุขภาพในรูปแบบข่าวจึงไม่สามารถสร้างความต่อเนื่อง หรือ ตอกย้ำให้ ประชาชนตระหนักรู้ สนใจ และ จดจำข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ ในระยะยาว ดังนั้น หาก หนังสือพิมพ์ใช้รูปแบบบทความ คอลัมน์สุขภาพก็จะสามารถทำให้ประชาชน ผู้อ่าน มีความต่อเนื่องที่จะ ติดตามอ่านข่าวสารด้านสุขภาพ พร้อมทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจในประเด็นใดประเด็น หนึ่งอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตลอดจน โน้มน้าวความคิด พฤติกรรม และกระตุนจิตสำนึกของประชาชน ในการมีส่วนร่วมดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและชุมชนอย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในการใช้ข้อมูล ข่าวสารด้านสุขภาพต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับ สมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน สะท้อนให้เห็นว่า การนำเสนอข่าวสารด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาสุขภาพ อันนำไปสู่บทบาท และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มของสังคม ดังนั้น จึงอาจ จะกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมด้านสุขภาพต่างๆ ของประชาชน สอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Rousseau ที่ว่า “กระบวนการ มีส่วนร่วมของประชาชนต้องอยู่บนพื้นฐานของ เสรีภาพในการตัดสินใจที่จะเลือกเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ และกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องอยู่ บนพื้นฐาน ความเสมอภาคและความสามารถพึ่งพา ตนเองซึ่ง ทำให้ตระหนัก รับรู้ในความสำคัญ ของการมีส่วนร่วมของตนเอง เช่น การทำงาน การตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น และการ สماعคมกับบุคคลอื่น”

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมสุขภาพ ใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ความสำคัญนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบบทความ คอลัมน์สุขภาพ คอลัมน์อื่นๆ และ บทบรรณาธิการ เพิ่มมากขึ้นเพราะรูปแบบดังกล่าวสามารถสร้างความน่าสนใจให้กับเนื้อหา และให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการส่งเสริม

สุขภาพแก่ประชาชนอย่างละเอียดลึกซึ้งมากกว่ารูปแบบข่าว และสามารถกระตุ้นจิตสำนึกประชาชนเกิดความตระหนักรู้ เห็นความสำคัญต่อการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพตนเอง

2. การรายงานข่าวสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรนำเสนอข้อมูลให้ครบถ้วนรอบด้าน และ มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาแหล่งข่าวอื่น โดยไม่มุ่งเน้นแหล่งข่าวของหน่วยงานรัฐเป็นหลัก

3. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรมีปรับปรุง พัฒนาวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพให้น่าสนใจมากขึ้น เช่น รูปแบบการนำเสนอ การคัดเลือกประเด็น การตั้งชื่อเรื่อง สื่ภาพการเขียน และ ภาษาอ่านเข้าใจง่าย รวมถึง การตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข่าว

4. นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข่าวการร้องเรียนปัญหาสุขภาพของประชาชน (Public Agenda) และ ให้ความสำคัญต่อการกำหนดวาระด้านสุขภาพขึ้นมาเอง (Media Agenda) มากกว่า จะให้ความสำคัญต่อการกำหนดวาระข่าวสารที่มีผู้อำนาจเป็นผู้จัด (Policy Agenda) เป็นหลัก

5. ผู้บริหารองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถของบุคลากร หรือ มีนักข่าวด้านสุขภาพประจำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน 17 จังหวัดของภาคเหนือ โดยวิเคราะห์เนื้อหาด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทุกชื่อฉบับ ประกอบกับการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบรรณาธิการ และสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วม ในด้านการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่นกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น วิทยุชุมชน โทรทัศน์ชุมชน และหอกระจายข่าว เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพของสื่อต่างๆ ดังกล่าวในการส่งเสริมสุขภาพประชาชน

3. ควรศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ตลอดจน แนวทางการแก้ไขปัญหา และ ความเป็นไปได้ในการสร้างนักข่าวด้านสุขภาพประจำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น